

การเปิด – ปิดภาคเรียนระดับอุดมศึกษาตามอาเซียนกับผลกระทบต่อประเทศไทย

มนัญญา ภูแก้ว

วิทยาการชำนาญการ

กลุ่มงานกฎหมาย ๑ สำนักกฎหมาย

การรับรองกฎบัตรอาเซียนถือเป็นพัฒนาการที่มีความสำคัญที่ส่งผลต่อการศึกษาของอาเซียน โดยเฉพาะการที่กฎบัตรได้มีการบรรจุเรื่องการศึกษาเอาไว้ในบทที่ ๑ ข้อย่อยที่ ๑๐ ว่า “เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยผ่านความร่วมมือที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นในเรื่องการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อเสริมสร้างพลังประชาชนและเสริมสร้างความเข้มแข็งแห่งประชาคมอาเซียน” ซึ่งความสำคัญทางด้านการศึกษาก็เป็นหัวใจหลักในการเพิ่มขีดความสามารถของประเทศสมาชิกอาเซียน โดยเฉพาะในเสาหลักด้านประชาสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ตามแผนการจัดตั้งประชาสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (A blueprint for ASEAN social-cultural community) ที่ได้กำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอาเซียนไว้ ๘ ประการ (ว.อำพรธณ, ๒๕๕๕) ดังนี้

๑. จัดให้มีการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ
๒. จัดให้มีการส่งเสริมด้านทุนอาเซียนและเครือข่ายด้านการศึกษา
๓. จัดให้มีการส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกันและให้มีการพัฒนาเยาวชนอาเซียน
๔. จัดให้มีการส่งเสริมความชัดเจนในด้านเป้าหมายการให้การศึกษาอย่างทั่วถึงแก่ประชากรของประเทศสมาชิกในปีพ.ศ. ๒๕๕๘
๕. จัดให้มีการแลกเปลี่ยนด้านการเรียนการสอนในสถาบันระดับอุดมศึกษาของผู้เรียนจากประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นเวลา ๑ ภาคเรียน (หรือ ๑ ปี)
๖. จัดให้มีการส่งเสริมความร่วมมือ มีการดำเนินงานในรูปแบบลักษณะที่เป็นเครือข่ายระหว่างสถาบันการศึกษาแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศสมาชิก
๗. จัดให้มีการทำหลักสูตรอาเซียนศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา
๘. จัดให้มีการพัฒนาระดับผู้นำเยาวชนอาเซียนอย่างต่อเนื่อง และจัดให้มีการแข่งขันความรู้ด้านต่าง ๆ ในระดับเยาวชน

สำหรับการขับเคลื่อนด้านการศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในประเทศไทยนั้น ได้มีการจัดเตรียมความพร้อมด้านการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ร่วมมือกับกรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ ในการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยในการดำเนินการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านการศึกษาในทุกๆระดับในกรอบอาเซียน เช่น การส่งเสริมการจัดหลักสูตรอาเซียน การจัดประชุมวิชาการระดับชาติ และระดับภูมิภาค เพื่อสร้างความร่วมมือด้านการศึกษา กิจกรรมระดับผู้นำเยาวชนอาเซียน ส่วนในระดับอุดมศึกษา ก็ได้มีการรวบรวมร่วมมือระดับเครือข่ายอุดมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน ภายใต้การสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาหลายเครือข่ายที่สำคัญ เช่น ASEAN University Network: (AUN) ซึ่งเป็นเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนที่เกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ตามเจตนารมณ์ของการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน ครั้งที่ ๔ ณ ประเทศสิงคโปร์ ที่ต้องการสร้างเอกลักษณ์ร่วมของคนอาเซียนพร้อม ๆ กับกระชับความสามัคคีในระหว่างประเทศสมาชิกผ่านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ควบคู่ไปกับการสร้างเครือข่ายระหว่างมหาวิทยาลัยชั้นนำและสถาบันการศึกษาระดับสูงของภูมิภาค โดยปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยที่พร้อมให้ความร่วมมือระหว่างกัน ๒๖ มหาวิทยาลัย และศูนย์ภูมิภาคของซีมีโอ ด้านอุดมศึกษาและการพัฒนา (SEAMEO Regional Center for Higher Education and Development :SEAMEO RIHED) ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความร่วมมือเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และคุณภาพของอุดมศึกษา

ผ่านกิจกรรมการจัดฝึกอบรมประชุมสัมมนาทำวิจัยและเป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารด้านอุดมศึกษา ระดับภูมิภาค (พัชรารัตน์ วงศ์บุญสินและคณะ, ๒๕๕๕)

และจากการประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) ครั้งที่ ๖/๒๕๕๔ ได้มีการเสนอขอปรับเวลา การเปิด - ปิดภาคเรียนของไทยให้เป็นแบบสากลและสอดคล้องกับสมาชิกประเทศอาเซียนให้มากขึ้น ซึ่งได้เริ่ม เมื่อปีการศึกษา ๒๕๕๗ ที่ผ่านมา โดยมหาวิทยาลัยไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงกำหนดเวลาในการเปิด - ปิด ภาคเรียนใหม่ โดยให้ภาคเรียนที่ ๑ เปิดเรียนในเดือนสิงหาคม - ธันวาคม (จากเดิมเดือนมิถุนายน - ตุลาคม) ภาคเรียนที่ ๒ เปิดเรียน ในเดือนมกราคม - พฤษภาคม (จากเดิมเดือนพฤศจิกายน - มีนาคม) (ปิติ ศรีแสงนาม, ๒๕๕๖) ซึ่งระบบการเปิด - ปิด ภาคเรียนใหม่นี้จะเป็นการช่วยส่งเสริมและสอดคล้องกับกิจกรรมการแลกเปลี่ยนนักศึกษา การทำกิจกรรมของนักศึกษา ในระดับภูมิภาคอาเซียนผ่านเครือข่ายการศึกษาทั้ง AUN และ SEAMEO RIHED ซึ่งแนวทางดังกล่าวจะก่อให้เกิด ความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถาบันอุดมศึกษาในอาเซียน ในลักษณะข้อตกลงที่ทำร่วมกันในระดับสถาบัน ต่อสถาบัน ทั้งในส่วนของมหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยของภาคเอกชน ในด้านการพัฒนาหลักสูตรการพัฒนา สถาบันศึกษาร่วมกัน ในขณะที่เดียวกันการจัดตั้งเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนก็ได้ช่วยส่งเสริมความร่วมมือ ในการพัฒนาคณาจารย์นักวิชาการและนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา รวมทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่าง ประเทศสมาชิกเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

วิเคราะห์ผลกระทบของการการเปิด-ปิดภาคเรียนระดับอุดมศึกษาตามประชาคมอาเซียนต่อประเทศไทย

ข้อดี

๑. การเปิด - ปิดภาคเรียนสอดคล้องกับประเทศอาเซียน และประเทศผู้นำทางการศึกษาในโลก ตะวันตก เช่น อังกฤษ แคนาดา สหรัฐอเมริกา เป็นต้น

๒. การแลกเปลี่ยนนักศึกษาและอาจารย์ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในไทยกับนานาชาติดำเนินการ ได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น ทั้งด้านวิชาการ วัฒนธรรม และการแข่งขันกีฬา

๓. การรับนักศึกษาต่างชาติเพื่อเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยของไทยจะสะดวกขึ้น เพราะระยะเวลา การเปิด - ปิดภาคเรียนสอดคล้องต้องกัน รวมถึงนักศึกษาไทยที่สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานจากโรงเรียน นานาชาติในประเทศไทยด้วย

๔. การปิดภาคเรียนในฤดูฝน มีข้อดีคือ ลดปัญหาอุปสรรคในการเดินทาง ลดปัญหาการจราจร คับคั่งที่จะติดขัดอย่างมากในช่วงฤดูฝน นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดผลดี คือ การเจ็บป่วยของโรกระบบทางเดิน หายใจและโรคหวัดลดลง จึงทำให้มีการขาดเรียนน้อยลง

๕. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ สามารถอยู่ในห้องเรียนจนจบหลักสูตร เพื่อสมัครเข้าศึกษา ระดับอุดมศึกษาและมหาวิทยาลัยมีเวลาในการเตรียมความพร้อมเพื่อปรับพื้นฐานก่อนเปิดภาคเรียน

ข้อเสีย

๑. ด้านการเรียนการสอน พบว่า สภาพอากาศร้อนไม่เหมาะสมกับการเรียนการสอน ส่งผลกระทบบ้านการศึกษาไม่มีประสิทธิภาพ สาขาเกษตรไม่สามารถเพาะปลูกพืชทดลองได้ ช่วงเดือน มกราคมถึงเดือนพฤษภาคมมีวันหยุดมาก ทำให้การเรียนการสอนขาดช่วง กระทบการฝึกสอนของนักศึกษา สาขาครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ เนื่องจากการเปิด - ปิดไม่สอดคล้องกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ ยังส่งผลกระทบต่อนักเรียนที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาชั้นปีที่ ๑ ต้องเสียเวลารอนานเกือบ ๔ เดือน

และกระทบต่อการรับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยขนาดเล็ก เนื่องจากนักเรียนมีเวลานานในการเลือกสอบเข้ามหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ได้หลายรอบหลายที่

๒. ด้านบริหารจัดการ พบว่า การเบิกจ่ายเงินงบประมาณไม่สอดคล้องกับปีงบประมาณ เนื่องจากช่วงเวลาการเปิดภาคเรียนอยู่ในช่วงปลายงบประมาณประจำปี ทำให้ไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมของนักศึกษา เพราะการเปิดภาคเรียนไม่สอดคล้องกับรอบประเมินผลการปฏิบัติงานของอาจารย์ (๑ ตุลาคม-๓๑ มีนาคม และ ๑ เมษายน-๓๐ กันยายน) และสถาบันการศึกษามีค่าจ่าย (ค่าไฟฟ้า) ที่สูงขึ้นส่งผลกระทบต่อความพอเพียงของงบประมาณการศึกษาที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้มีการเกณฑ์ทหารในช่วงต้นเดือนเมษายน ทำให้กระทบต่อการเข้าเรียนของนักศึกษาชาย การสิ้นสุดภาคเรียนที่ ๒ ในเดือนพฤษภาคม ทำให้การอนุมัติจบการศึกษาของนักศึกษาไม่ทันช่วงฤดูสมัครงาน

๓. ด้านการวิจัยและบริการวิชาการ พบว่า ช่วงเวลาจัดบริการวิชาการไม่สอดคล้องกับโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเนื่องจากการเปิด - ปิดภาคเรียนไม่ตรงกัน และการเบิกจ่ายเงินงบประมาณสนับสนุนการทำวิจัยของนักศึกษาไม่สอดคล้องกับปีงบประมาณ เนื่องจากช่วงเวลาการเปิดภาคเรียนอยู่ในช่วงปลายงบประมาณประจำปี ทำให้จัดทำโครงการและการใช้จ่ายงบประมาณไม่เอื้อต่อการจัดบริการวิชาการ นอกจากนี้ช่วงปิดเทอมเป็นฤดูฝนไม่เหมาะในการลงพื้นที่บริการชุมชนการลงพื้นที่ทำวิจัยภาคสนามทำไม่ได้ในตอนปิดเทอม เนื่องจากตรงกับช่วงฤดูฝน (มิถุนายน-กรกฎาคม)

๔. ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม พบว่า การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามวัฒนธรรมประเพณีไม่สามารถดำเนินการได้ เพราะช่วงเวลาไม่สอดคล้องกัน อาทิ เทศกาลสงกรานต์ และนักศึกษาอาจไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนท้องถิ่นและครอบครัวได้ เพราะช่วงเวลาดังกล่าวตรงกับการเรียนการสอน อาจไม่มีเวลาไปหาญาติผู้ใหญ่ ไม่ได้อยู่กับครอบครัว เป็นต้น

ข้อคิดเห็น / ข้อเสนอแนะ

จากการที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบในด้านต่าง ๆ ของประเทศไทยจากการเปิด - ปิดเทอมมหาวิทยาลัยตามอาเซียนแล้วนั้น ผู้ศึกษามีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑. รัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดรูปแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมแก่ช่วงระยะเวลาในการเปิดภาคเรียน เช่น ในการเรียนการสอนวิชาเกษตร ควรจัดให้เหมาะสมแก่ช่วงเวลาที่เหมาะต่อการขยายพันธุ์ของพืชบางชนิดและไม่ควรเป็นช่วงฤดูน้ำแล้ง เป็นต้น

๒. มหาวิทยาลัยควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เป็นประโยชน์แก่นิสิต นักศึกษา และ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ในช่วงการปิดภาคเรียนเพื่อเป็นการรองรับการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน เช่น การสอนภาษาต่าง ๆ การสอนให้เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมของประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน เป็นต้น

๓. หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การเลื่อนเปิด - ปิดเทอมของมหาวิทยาลัยให้กับผู้ปกครองและนักเรียนได้รับทราบโดยทั่วกัน เพื่อวางแผนการดำเนินชีวิตให้ได้รับผลกระทบน้อยที่สุดและก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่ายมากที่สุด

๔. ผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเตรียมการเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้หาประสบการณ์หรือทำงานเพื่อพัฒนาทักษะ เช่น การออกค่ายพัฒนาชุมชน เป็นต้น

๕. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจในกรณีที่มีการปิดภาคเรียนนานเกินไป เช่น การว่างเว้นจากการทำงาน รายได้และรายจ่ายของผู้ปกครอง ค่ากระแสไฟฟ้าของ สถาบันการศึกษา รวมทั้งด้านสังคมวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในสังคม

บรรณานุกรม

การปรับเปลี่ยนการเปิดภาคเรียนของสถาบันอุดมศึกษาภายหลังการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน.

(๒๕๕๙). สืบค้น ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐ จาก

http://techno.nstru.ac.th/2016/admin_techno/file_notice/266-59.pdf

ปิติ ศรีแสงงาม. (๒๕๕๖). เตรียมรับ ชัยบุรีทุกวัยไทย-อาเซียน. กรุงเทพฯ: บ้านพระพิศมัย

เปิด-ปิดเทอมตามอาเซียน. (๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๘). ผู้จัดการออนไลน์ สืบค้น ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐ จาก

<http://www.manager.co.th/qol/viewnews.aspx?NewsID=9580000072410>

พัชรราวลัย วงศ์บุญสินและคณะ. (๒๕๕๕). โครงการวิจัยการพัฒนาบุคลากรและผลิตภาพบุคลากรเพื่อรองรับการเปิดเสรีอาเซียน .กรุงเทพฯ:ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ว.อำพรธณ (บรรณาธิการ). (๒๕๕๕).การศึกษาทั่วโลกการขับเคลื่อนการสร้างประชาคมอาเซียน.กรุงเทพฯ:แสงดาว